הפסגה (שאולי) תעצב את העולם

written by פרופ' זכי שלום | 16.11.2026

נשיא סין, שי ג'ינפינג, עתיד להיפגש ביום חמישי הקרוב ה-19 בנובמבר בשנג'ן שבסין עם נשיא ארצות הברית, דונלד טראמפ, ונשיא רוסיה, ולדימיר פוטין. המפגש המתוכנן עשוי להתברר כאחד האירועים החשובים ביותר בעיצוב המערכת הבינלאומית בעשורים הקרובים.

חשיבות הפסגה אינה בהכרח בהסכמים שייחתמו במהלכה, אלא בתפיסה המדינית העשויה לצמוח ממנה: הכרה בכך שגם מעצמות יריבות, הנבדלות זו מזו באידאולוגיה, במשטר ובאינטרסים אסטרטגיים, יכולות למצוא מכנה משותף רחב דיו לניהול ענייני העולם.

אין מדובר בהתעלמות מן המחלוקות. היריבות בין ארצות הברית לסין, שאיפות ההתפשטות של רוסיה והמאבק על ההגמוניה הכלכלית והצבאית ימשיכו להתקיים. ואולם, דווקא עומקן של המחלוקות עשוי להוביל את שלוש המעצמות למסקנה שעימות בלתי מבוקר עלול להסב לכולן נזקים כבדים. לעומת זאת, שיתוף פעולה מוגבל ומחושב עשוי להניב לכל אחת מהן הישגים משמעותיים.

ניהול היריבות

שתי הבנות יסוד עשויות לצמוח מתפיסה זו. הראשונה, שמחלוקות בין המעצמות ייושבו ככל האפשר במשא ומתן ולא בעימות צבאי. השנייה, שבתחומים שבהם קיימת חפיפה בין האינטרסים שלהן, הן יפעלו במשותף להשגת תוצאות המשרתות את כולן. אין צורך בידידות, ואף לא באמון עמוק, כדי להגיע להבנות כאלה. די בהכרה מפוכחת במגבלות הכוח וביתרונות הגלומים בפשרה.

מבחינה היסטורית, אפשר למצוא כאן דמיון מסוים לוועידת יאלטה בפברואר 1945, שבה ביקשו מנהיגי המעצמות המנצחות לעצב את הסדר שלאחר מלחמת העולם השנייה. גם אז לא נעלמו המחלוקות האידאולוגיות והאסטרטגיות. ההבנה הייתה כי נדרש מנגנון שיאפשר למעצמות לנהל את היריבות ביניהן ולמנוע הידרדרות למלחמה נוספת.

אם המפגש הנוכחי יוביל להקמת מנגנון קבוע של התייעצות ותיאום, עשוי להיווצר מוקד חדש של סמכות בינלאומית, שיצמצם במידה ניכרת את מרכזיותו של האו"ם. יתר על כן, שיתוף פעולה בין שלוש המעצמות עשוי להגביל את יכולתן של מדינות רדיקליות וארגונים ג'יהאדיסטיים לנצל את היריבות הבין-מעצמתית כדי לקדם את יעדיהם.

דחיקת אירופה

אולם לסדר כזה יהיה גם מחיר. לא מן הנמנע שהוא יתבסס על הכרה הדדית, גלויה או משתמעת, באזורי השפעה. כך, למשל, עשויות ארצות הברית ורוסיה להכיר במעמדה המיוחד של

סין ביחס לטאיוואן ובמרחב האסטרטגי שלה; ארצות הברית וסין עשויות להשלים עם מעמד רוסי מיוחד בחלקים מאוקראינה; ואילו רוסיה וסין עשויות להכיר במעמדה המוביל של ארצות הברית בטיפול באיראן ובסוגיות מרכזיות במזרח התיכון.

אין פירוש הדבר שהסכמות כאלה אכן יושגו, ובוודאי שאין לצפות שיוכרזו בפומבי. מנהיגים מנוסים מסוגלים להגיע להבנות אסטרטגיות גם ללא מסמכים רשמיים או הצהרות מפורשות.

הנפגעת המרכזית מסדר כזה עלולה להיות אירופה. צרפת, בריטניה וגרמניה, שבעבר מילאו תפקיד מרכזי בעיצוב הסדר הבינלאומי, עלולות למצוא עצמן בשולי תהליך קבלת ההחלטות. אפילו בסוגיות הנוגעות ישירות לביטחונן, ובראשן אוקראינה, אין ודאות שעמדותיהן יקבלו משקל מכריע.

בשורה על תנאי לישראל

ומה באשר לישראל? בירושלים יכולים להתעודד. הסכמה בין המעצמות על הגבלת השפעתם של גורמים מערערי יציבות, ובמיוחד איראן ושלוחותיה, עשויה לחזק את ביטחונה ואת מעמדה האזורי של ישראל. עם זאת, ישראל חייבת לקחת בחשבון שגם היא עלולה להידרש לתרום ליציבות האזורית, לרבות באמצעות מהלכים בסוגיה הפלסטינית. תלותה האסטרטגית בארצות הברית מחייבת אותה להיערך גם להבנות שיתגבשו בלא השתתפותה.

ובכל זאת, אין הכרח לראות בכך איום. סדר בינלאומי המבוסס על הכרה במגבלות הכוח עשוי דווקא להקטין את הנטייה לכפות הסדרים בלתי מציאותיים, לרבות כאלה העלולים לפגוע באינטרסים הקיומיים של ישראל.

המבחן הגדול יהיה ביכולתן של שלוש המעצמות להפוך מפגש פסגה חד-פעמי למערכת יציבה של הבנות. אם יצליחו בכך, אפשר שנהיה עדים לתחילתו של עידן חדש: לא עולם נטול יריבויות, אלא עולם שבו המעצמות הגדולות מכירות בכך שניהול היריבות עדיף על הכרעה באמצעות מלחמה. זו עשויה להיות בשורה היסטורית למערכת הבינלאומית, ולישראל בתוכה.

פורסם ב-JNS ישראל, בתאריך 16 בנובמבר 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.